

NOVÉ JEDNÁNÍ V DIALOGU

"Běda těm, kdo říkají zlu dobro a dobru zlo, kdo vydávají tmu za světlo a světlo za tmu, kdo vydávají hořké za sladké a sladké za hořké!"
Izajáš 5,20

Mysleme ještě jednou na návrh "Odmítnutí praxe a principu hranic". Je třeba jako nikdy dříve otevřít diskusi o zákazu styků, o povinnosti hlášení, o systému privilegií, např. v otázkách cestování nebo o problému vyšetování. Nelze už odkládat společenský dialog o ožehavých problémech naší země. Otevřená řeč je podle našeho názoru klíčem k odstranění tabuizace těchto problémů.

Nesloužíme i my tím, že svou řečí něco zakrýváme? Izajášova výzva k pravdivosti platí v této situaci nejprve pro nás samotné. Občanské svobody a individuální lidská práva jsou výsledkem evropských tradic. Jsem přesvědčen, že socialismus musí tyto společenské výdobytky uskutečnit, pokud chce zůstat schopný tak, aby přežil. Teprve demokratizací naší společnosti včetně svobody tisku, shromažďování a sdružování, může se socialismus stát přijatelnou alternativou liberálního konzumního kapitalismu Západu.

Podoba naší společnosti se musí formovat ve svobodném a otevřeném dialogu a na autoritativně-ideologicky a administrativně seshora. V té míře, jak se podaří odstranit hranice uvnitř společnosti, se stane zbytečnou zeď mezi oběma německými státy a hranice bude moci být nahrazena tou, "která více spojuje než odděluje" (E.Honecker). Touto cestou můžeme přispět k překonání rozdělení Evropy.

"Pak ho ďábel vyvedl vzhůru, v jediném okamžiku mu ukázal všechna království země a řekl: 'Tobě dám všechnu moc i slávu těch království, poněvadž mně je dána a komu cíci, tomu ji dám. Budeš-li se mi klanět, bude to všechno tvé.' Ježíš mu odpověděl: 'Je psáno: 'Budeš se klanět Hospodinu, Bohu svému, a jeho jediného uctívat'."'

Ježíš obrdží nabídku totální moci. Nebyla to šance zříditi na zemi Boží království? Vydávat panování za naplnění spravedlnosti znamená dosadit ďábla na Boží místo.

Takto by se stala lež základem "krásného nového světa" (A.Huxley). Boží spravedlnost ujímající se lásky se děje prostřednictvím pravdy. Nasledování Ježíše jako "Modlitba a čin spravedlivého" (D.Bonhoeffer) znamená proto nejprve zůstat v pravdě a usilovat o spravedlnost.

Máme odvahu k pravdě? Nezkresľujeme úpravu, když nám jde o vlastní blaho? Když se vyhýbáme vládnoucímu principu hranic a tím se na něm podílíme? Říkat pravdu může znamenat, otevřeně a opakovaně nazývat jménem to, co je tabuizováno a zamlčováno, modlit se a zastávat se těch, kterým se děje bezpráví, odporovat, když se stagnace vydává za pokrok.

"Nesudte, abyste nebyli souzeni. Neboť jakým soudem soudíte, takovým budete souzeni, a jakou měrou měříte, takovou Bůh naměří vám. Jak to, že vidíš třísku v oku svého bratra, ale trám ve vlastním oku nepozoruješ? Pokrytče, nejprve vyjmi ze svého oka trám, a pak teprve prohlédneš, abys mohl vyjmout třísku z oka svého bratra" (Matouš 7,1-3.5).

Ježíšovo slovo proti soudícímu ukazuje na nás samotné. Kdo hledá pravdu, stává se partnerem v dialogu. Bude se účastnit, ne

ne obžalovávat. Ježíš nás varuje, abychom hotovými soudy dialog nezmařili. I když je jen jedna Pravda, přece nesmí žádný člověk, žádná skupina, žádná strana, žádný lid tvrdit, že jen oni poznali pravdu. Každý skutečný dialog spočívá na společném zájmu na pravdě, zrovnoprávnění všech zúčastněných partnerů a respektování identity druhého.

Otevřený politický dialog a demokratizace se podmiňují navzájem. Jen prostřednictvím demokratizace a otevřenosti lze uskutečnit humanistické cíle socialismu. Jen skutečný názorový pluralismus ve společnosti, který nabízí všem občanům stejné možnosti spolupůsobení, osvobodí tvořivou energii lidí.

Prostřednictvím demokratizace a otevřenosti si budeme všimnout našich skutečných problémů. Poznáme výrazněji svou zapletenost do nebezpečí této doby. Proces demokratizace se zdaří, když ho nebudeme očekávat "seshora". Naším úkolem je odvážit se s odvahou a fantazií kroků vedoucích k dialogu a zveřejňovat i nepříjemné informace a nepohodlné názory.

(Z dopisu křesťanům v NDR a jejich sborovým staršovstvům; podepsali jej představitelé skupin: Koordinační výbor pracovní skupiny Solidární církve, Iniciativní skupina "Odmínutí praxe a principu hranic" a Řízené staršovstvo bartholomějského sboru v Berlíně. Přeložil Maš.)

§§§§§§§§§§

NAD DRUHÝM VIDEOMAGAZINEM VOKNA

Větrná smršť, která se v půli července přehnala nad Prahou, přivála k nám druhé číslo videomagazinu Vokna. A tak se po úvodních Čuňasových slovech ocitáme ve středu šlapající kapely The Faction, střídme poporující fantaskně podmanivý zpěv Nic. Záběry z Opatova nejen připomenou neopakovatelnou atmosféru koncertu, ale mohou být i vizuálním doplňkem pražské části alba BEhind the Iron Curtain.

Původní reportáž z politováníhodných událostí mírového (!) koncertu v Plzni nás z poněkud neskutečného vytržení až brutálně vrací do denní reality. Intolerance současného režimu už došla tak daleko, že neváhá zaštitit obušky a psy nejednu z pubertálně-infantilních pophvězd. Na aktuálním tématu a pohotovosti, s jakou je zpracováno, se zde ukazuje jeden z nejvlastnějších přínosů videa jakožto vlom do petrifikované strnulosti oficiálních masmedií.

Nastoupený švih úvodních příspěvků je však postupně rozměňován a reportáže ze Střeleckého ostrova a "jeho výtvarníků" přímo čiší jistou bezradností. Spíš než vystavovaná díla, sledujeme korzující obecenstvo a to je - pokud tyto výstavy nechápeme jen z úzce společenského hlediska - věru málo. Oč příjemnější je potom přiblížení pozoruhodného pardubického výtvarníka Zdenka Ingra. Kamera se tu soustřeďuje výhradně na to podstatné a dává prostor i autorovi, aby několika slovy svou tvorbu přiblížil divákům.

Výtvarnou kolekci střídá "satanský" Jim Horáček, který však jen potvrzuje jakéžto prostředí je pro underground nejvlastnější. Chybí mi tu některé z novějších Horáčkových písní inspirovaných Tolkienovým Pánem prstenu.

Moravská hudební kolekce, která tvoří jakousi centrální sekven-
ci videomagazinu, evokuje však spíš atmosféru jednotlivých koncertů než dokonalý vizuálně-hudební zážitek. Přivítal bych širší charakteristiku jednotlivých kapel a jejich zařazení z hlediska kontextu rockové scény. Diskutabilní se mně jeví uvedení MCH Bandu, které sice nepostrádá zajímavosti díky hostujícímu V. Markovi, ale pro video je to přece jenom příliš dlouhé. V konfrontaci o to lépe vycházejí Poláci, u nichž mezi písničkami vždycky zbyde chvilka na rozhovor a špod.

Sympaticky bezprodtřední je kdákání slepic a poskakování dětí do Magorovy recitační vložky, ale proč tolik teatrálních gest, to nechápu. Stokrát řečené pak nezachráně ani kultivovaný projev Jiřího Němce, a když se dovídám, že "básníkům je prabídně a utíkají do Vídně" raději posouvám přístroj a ocitám se ve Varšavě. Sekvence z nezávislého divadelního studia Theater osmého dne však trpí vytržením z kontextu, takže bych se přimlouval o celistvější, třebaže delší, ukázkou.

Závěr videomagazinu tvoří amatérský film Milana Kohouta Podmostní filosofická jatka se zajímavou animovanou složkou. Deklamovaný text mi připomíná Ladislava Klímu, ale netroufám se o to přit, nepatřím totiž mezi přílišné obdivovatele jeho filosofických vývodů.

Videomagazin svou pestrostí jistě zaujme nejen příznivce undergroundu, ale i ty, kteří se k němu zrovna programově nehlásí. Proto by ale měl více dbát na celkovou vyváženost a prokomponavost. Mohlo by se totiž snadno stát, že po loupaných vrstvách tu - jak prezentuje ovázaná postava z "podmostního filosofování" - zbyde jen nicota roztržitých prvků. Naštěstí zůstává naděje, že s neutuchajícím entuziasmem tvůrců poroste i kvalita, a to nejen technického rázu.

JaH

####;;;00x00;;;####

NEŽ PUJDETE DO KINA
\$

PLUMBUM / NEBEZPEČNÁ HRA
(Úvodní slovo k filmu)

O plumbu - olovu - víme z Mendělejevovy soustavy prvků, že patří k řádu kovů s vyšší specifickou hmotností. Používá se jako střelivo, dá se velmi dobře tvarovat a navíc je jedovaté. Ne náhodou si plumbum jako přetdívku zvolil hrdina stejnojmenného filmu sovětské autorské dvojice Vadima Abdrašitova a Alexandra Mindadzeho. Oba jsou nejen generační vrstevníci (nar. 1943), ale spojila je společná léta na VGIKu a možná i to, že před začátkem studia prošli určitou životní praxí.

Vadim Abdrašitov je původním povoláním inženýr chemie a než se začal věnovat studiu filmové režie, pracoval rok v továrně. Alexandr Mindadze zase prošel praxí soudce z lidu. Proto jejich filmy mají nejblíže k žánru sociálního dramatu. Během desetileté spolupráce jich natočili šest, ale v našich kinech sepromítal pouze jediný: debut z roku 1976 *S l o v o m á o b h a j o b a*. Odmítání dalších bylo způsobeno zřejmě tím, že tento pozoruhodný tandem neměl na různých ustláno ani doma. Jejich filmy se sice do kin dostávaly, ale nikdy se nepromítaly v nejširší distribuční síti a filmový tisk je celkem ignoroval. Přesto si i v omezeném okruhu diváků získali oba autoři značnou reputaci. Zejména dvěma, dnes už proslulými díly: *V l a k s e z a s t a v i l* (1982) a *P ř e h l í d k a p l a n e t* (1984). Abdrašitov situaci kolem distribuce, *já k / j e / p r o p a g o v á n á* */ t ě l e v í z í /* komentuje takto: "Poptávka po filmu a zájem o něj v mnohém závisí na tom, jak je organizována jeho distribuce, jak je propagován v tisku, v rozhlasu a v televizi. V hlavním distribučním okruhu byl uveden pouze film *V l a k s e z a s t a v i l*. Ovšem jenom v Moskvě, v jiných městech nebyl vůbec promítán: kterýsi z činatelů totiž rozhodl, že diváci takový film nepotřebují..."

Dnes už situace vypadá jinak a film *P l u m b u m - n e b e z p e č n á h r a* byl hned pro své premiéře r. 1986 prosazen do široké distribuční sítě a stal se také v SSSR jedním z nejdiskutovanějších děl loňské filmové sezony.

Vyprává příběh čtrnáctiletého chlapce, který se ve špatně chápané spravedlnosti stane fanatickým pomahačem milice. Ve filmu však

vůbec nejde, jakkoli by nás k tomu jeho první záběry mohly vést, o kriminální žánr. Abdrašitov s Minadzem neustálým napojováním nových motivů roezhrávají až klinickou studii o dnešních jedincích, kteří nejsou pro svou slepou fanatičnost s to rozeznávat vymezené etické hranice a stávají se - paradoxně - společensky nebezpečnými. Abdrašitov říká: "zvykli jsme si jenom se podívat a rmoutit nad tím, odkud se u mládeže berou morální jizvy, čímž jakoby snímáme vinu ze společnosti... Jenže dospívající pokolení nelze sžoudit ukvapeně. Je nutné pochopit, že dokud nevyřešíme otázku, jak my sami žijeme, jací jsme, neporozumíme si ani s mladými."

K tomu otevírají autoři prostor k zamyšlení: o polopravdách, pozérství, lhostejnosti, hlouposti, manipulaci, strachu, ale také o mobilizaci dobra, otevřenosti a naděje.

JaH

XXxxoooxXX

ČEMU JSEM SE NAUČIL V MANŽELSTVÍ

(Z nepronosené řeči na svatbě Miši a Pavly)

V roce 1971 na kurzu pro tsaší mládež dostal Kája Trusina z pléna prosbu, aby pověděl, čemu se naučil v manželství. Prosba ovšem byla formulována tak, aby řekl něco důležitého pro ty, kdo se ke společnému životu chystají - trochu to vyznělo tak, aby pověděl i jakési varování.

Kája přišel do rozpaků a nejříve pověděl leccos všeobecného: Jak záleží na tom umět rozlišovat důležité od malicherného, jak nemá člověk prosazovat svou vůli a zase, jak je třeba rozhodnosti v některých věcech. Bylo mi jasné, že se chystá k nějakému zásadnějšímu slovu - a skutečně, po jakémsi otálení, při němž řekl spoustu milých legrácek, nakonec řekl své hlavní poučení asi toto:

"Nejvíce záleží na tom, porozumět tomu, že druhý projevuje, i cítí, svou lásku ke mně jinak než já k němu. Mladý člověk zprvu přecenuje nejen svůj vztah k druhému, považuje jej za cosi sverchovaně důležitého, ale také posuzuje lásku druhého podle svého měřítka. A co když ten druhý mne má upřímně a bytostně rád, ale jiným způsobem, než si to já představuji, než si to já přeji? K přecenění vlastního vztahu patří i podcenění vztahu druhého. Může to jít až k extrému: ona mě nemá dost ráda - on mě má málo rád - a přitom jde o to, že láska druhého jde jinými cestami."

Jemně Kája naznačil, že i principiálně přece je láska ženy jiná než láska mužova, vztah chlapce k dívce je jiný než dívky k chlapci. A pak každý přicházíme z jiné rodiny, čtli jsme jiné knížky, vidali jsme jiné filmy, měli jsme různé zkušenosti a vytvořili si i jiné stupnice hodnot. A tak projev lásky je nutně jiný a nelze na něj brát kvantitativní měřítko. A jde o to porozumět druhému a učit se mít ho za sebe důstojnějšího - i jeho projev citu ke mně.

JaŠ

XXXXXX

JEDNOU VĚTOU O KNIZE

Thornton Wilder: Osmý den. Z angličtiny přeložil František Gel. Stran 470. Vydal Odeon v Praze 1974.

Knihou se spisovatel dotýká člověka v samé jeho podstatě, sám píše, že v některých krajích Latinské Ameriky lidé nerozumějí, pokud se jich člověk nedotýká, a tak se tě dotýká tím, že prozrazuje a zároveň zastírá tajná hnutí mysli, ponořené myšlenky a nevy-slovené nápady, zašifrované souhrny moudrosti, inspirované přesným

pozorování a spoluprožívání bolestí a radostí druhých, odečtené takřka bezednou pamětí a zároveň vyčtené z nejlepších knih, podrobené soustředěné reflexi, vyvolané ozářením či osvětlením a přitom zachycené výmluvnou řečí, jež se neleká meditací a obecných úvah, poněvadž pevně drží příběh, který je právem pojmenován součástí gobelínu s pevnou zákonnou osnovou se všemi prvky nevymyšlené nutnosti a naléhavosti, který nemá nic na senzačnosti, třeba je napínavý a jímavý a vyprávěný jazykem společným ptákům, lesům i hvězdám a přece po výtce lidským, řečí, která je pevně zakotvena v minulosti a přece míří k budoucnosti, poněvadž ví o přítomnosti, jež je neodvozenou, čistou jsoucností, zabydleností v existenci a není tedy něčím efemérním.

JaŠ

xxx\$\$\$xxx

Z KORESPONDENCE

Vážená paní Šimsová,

velice náš potěšil Váš pohled. Během právě minulých obtížných dnů se mně i rodině dařilo úspěšně unikat policejním repersím, pouze manželku dvakrát oběťžovali v práci. Se synem jsme byli v přírodě a dařilo se nám celkem dobře.

V Praze, jak jistě víte, pozatýkali ve čtvrtek a v pátek asi 350 lidí (nezaručený odhad) a propustili je až v pondělí ráno. Doufám, že Vašeho manžela propustili také a že je všechno v pořádku.

Znepokojivé je, že ~~xx~~ ve vězení zůstávají tři z NMS - Luboš Vydra, Tomáš Dvořák - uvězněn již týden předem - a JUDr Hana Marvanová, zadržena v oátek ráno. Zprávy o nich jsou nejasné a je podivné, že se jich netýká amnestie. Říká se, že nás všechny čeká krutá zima.

...

OnČ

\$\$\$\$;;&;\$\$\$\$

FRANTIŠEK LIZNA ZATČEN

Během cesty autem do Břeclavi se mne ptal kapitán Drábík, zda znám faráře Líznu. Odpověděl jsem kladně - ač jsem nerozváděl, že ho znám z jediného rozhovoru na pohřbu Jana Pukalíka v Bělsku. Začal mi vykládat zeširoka, že Lizna byl přistižen v Uherském Hradišti, jak rozhazuje letáky a že to udělal jistě jako provokaci. Předtím mu prý nabízela církev umístění blízko Litoměřic a on to odmítl.

V neděli slyšela maminka v Domově důchodců v Černé Hoře, kde je František L. zaměstnán (odkud musely odjet řádové sestry), že je "pod zámek". V pondělí jsem si ověřil, že byl skutečně při cestě z Velehradu při přestupu z jednoho autobusu na druhý v Uherském Hradišti zadržen, podroben nezákonné osobní prohlídce a na základě nálezu několika textů výzvy k modlitbám za vězněné a pronásledované obviněn z přípravy trestného činu pobuřování a prokurátor na něho uvalil vazbu. Přátelé požádali JUDr J. Machourka (který zastupuje Dušana Skálu) o obhajobu.

JaŠ

\$\$\$\$\$

Buďme velmi opatrní v užívání "kulatých slov" jako je národ, lidstvo, církev a nezapomínejme, že se za nimi skrývají jednotliví lidé.

Přemysl Pitter, 1962

Dinosaurova stopa

1 Představme si teplotní diagram s grafem, znázorňujícím rostoucí moc druhu homo sapiens nad jeho prostředím. Po dobu asi miliónu let, od člověka javánského až do roku asi 5000 před Kristem, se křivka skoro nemění; zůstává zhruba v horizontální poloze. Vynálezem kola, páky a několika jednoduchých mechanických zařízení se síla lidských svalů náhle znásobila, řekněme pětkrát. Příštích pět či šest tisíc let křivka opět probíhá skoro horizontálně. V průběhu posledních tří set let však poprvé v dějinách lidstva, stoupá ve skocích, až míří skoro vertikálně vzhůru. Abychom tento graf zakreslili ve správném měřítku, potřebovali bychom několik kilometrů milimetrového papíru; ale i pak bychom měli k dispozici jen jeden či dva centimetry, abychom zachytili dramatický vzestup vrcholu křivky, tyčícího se jako hlava kobry.

Jiná, specifitější křivka, představující ničivý potenciál této přibývajících síly, by vypadala ještě dramatictější - stačí si vzpomenout, že po první světové válce, před pouhými čtyřiceti lety, statistikové spočítali, že k zabítí jednoho nepřátelského vojáka bylo zapotřebí průměrně deseti tisíc puškových nábojů nebo desíti nábojů dělostřeleckých.

Postavme oba tyto diagramy proti třetímu, zaznamenávajícímu pokrok druhu člověk v morálce a filozofii, v chápání kosmu a v jasnosti ducha. Iato křivka vykáže v prehistorickém úseku téměř horizontální cestu pozvolný vzestup; pak, když silová křivka(S) počne stoupat, duchovní křivka(D) se zvlní a rozostří; konečně na poslední dramatické miliontině diagramu, kdy křivka(S) prudce vystřeluje vzhůru, křivka(D) příkře klesá. Duchovní prázdno na konci diagramu je méně nápadné než nakupení síly; k této křivce D se později vrátím.

Podstatné na těchto imaginárních diagramech je, že představují nezvyklý druh křivky, geometrické monstrum, v němž musíme měřit čas nejdříve ve stotisícových jednotkách, pak v tisíciletích, dále ve stoletích a desítilétích, až konečně na konci křivky jediný rok znamená víc než dříve deset tisíc let. Takový proces, který po překročení kritické hranice vykazuje tak katastrofální zrychlení, se ve fyzice označuje jako exploze. Nezaopatřený pozorovatel z jiného světa, pro kterého staletí jsou jako vteřiny, který by tedy byl schopen vnímat celou křivku jediným pohledem, by musil dospět k závěru, že naše civilizace je těsně před explozí nebo právě exploduje.

Náš bych ještě poněkud více propracoval geometrický aspekt lidského vývoje tím, že zavedu další dvě křivky, z nichž první představuje pokrok v komunikaci (K) a druhá pokrok v porozumění (P). Křivka (K), do níž patří cestování a komunikace vizuálními a akustickými prostředky, by opět zůstala horizontální; vynálezem knihtisku, parní lodě, automobilu, gramofonu, telefonu, kina, letadla, rozhlasu, televize, radaru a hracího automatu, k nimž ke všem došlo, s výjimkou knihtisku, v jediném století, by křivka příkře stoupela až téměř k bodu nasycení - onomu bodu, kdy celý povrch planety je vizuálně i akusticky propojen. Dalo by se předpokládat, že toto relativní zmenšování povrchu Země povede k duchovní soudržnosti; tak tomu však není; Zkracování vzdálenosti mezi národy je "nesblížilo"; ve všech třech dimenzích cestování ani neodstranilo čínskou zeď ani železnou oponu, ale jen je prodloužilo do stratosféry; sjednocující médium éteru rozdělila cenzura ručičky. Dokonce mezi tak blízkými sousedy a společníci, jako jsou národy Anglie a Francie, se nijak citelně nezvýšilo vzájemné porozumění a lidské pochopení oproti době, kdy je od sebe dělily dny a ne pouhé hodiny.

Ani rozšíření oblasti vnímané smyslovými orgány prostřednictvím rozhlasu a televize nezvýšilo intelektuální dosah lidského ducha, jeho schopnost abstrakce a syntézy. Spíše je pravdou opak: Nebývalý dosah zraku a sluchu vedl rychle k zhoršení duchovního a morálního obsahu komunikace. Zdá se, že nová generace, zrozená do století televize, má oslaben nejen zvyk číst, ale i schopnost myslet v abstraktních pojmech, protože si od dětství zvykla na lehčí a primitivnější vizuální vnímání.